

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника
Бюро з науково-педагогічної роботи)

Микола АФАНАСЬЄВ

КОНФЛІКТОЛОГІЯ ТА ТЕОРІЯ ПЕРЕГОВОРІВ
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **29 «Міжнародні відносини»**
Спеціальність **291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»**
Освітній рівень **перший (бакалаврський)**
Освітня програма **«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»**

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

вибіркова
українська

Завідувач кафедри філософії та політології

Олег КУЗЬ

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри філософії та політології
Протокол № 1 від 25. 08.2020 р.

Розробники:

Кузь О. М., д. філос.н., проф. кафедри філософії та політології

Жеребятнікова І. В., к.соц.н., доц. кафедри філософії та політології

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Історія людства з давніх часів продемонструвала неминучість конфліктів, вони існували всюди і будуть існувати стільки, скільки існує взаємодія між людьми. Зростання чисельності соціальних, військових, кроскультурних, міжнародних, внутрішньоособистісних та інших, у тому числі новітніх конфліктів, які ще не піддаються класифікації, легкість їх виникнення та складність замирення стали ще однією ознакою і проблемою сьогодення. Кожна людини, група, організація, владні структури, держави на певному етапі свого співіснування неодноразово стикаються з тим чи іншим видом конфлікту.

Конфліктність обумовлена зростанням складності та різноманіття соціальних процесів і явищ, недостатнім взаєморозумінням між людьми, впливом зовнішнього середовища й т. д. Уникнути конфліктів і їх наслідків у принципі неможливо, тому необхідно ознайомитися з досвідом їх вирішення, навчитися дотримуватися певних існуючих правил, спрямованих на врегулювання конфліктів.

Навчальна дисципліна «Конфліктологія та теорія переговорів» займає важливе місце в системі підготовки студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», адже допомагає оволодіти практично-прикладними прийомами діагностики, попередження та розв'язання конфліктів, формує знання та навички в сфері конфліктного менеджменту та переговорного процесу, що є невід'ємною складовою діяльності фахівця з міжнародних відносин. Можна стверджувати про необхідність формування у сучасних фахівців культури вирішення конфліктів. Знання, які може здобути особистість, вивчаючи конфліктологію та теорію переговорів, підвищать її професійну й інтелектуальну компетентність, а вміння їх використання на практиці реально засвідчить професійну майстерність фахівця й особистості.

Метою навчальної дисципліни «Конфліктологія та теорія переговорів» є формування системи знань про природу конфлікту як соціального феномену, вироблення вмінь діагностувати, прогнозувати і контролювати конфліктну ситуацію, оволодіння практичними навичками врегулювання конфліктів різних рівнів та подолання їх деструктивних наслідків, ознайомлення з основними технологіями переговорного процесу.

У якості завдань опанування дисципліни постають:

- розгляд фундаментальних основ розуміння сутності та функцій конфлікту;
- дослідження основних теоретичних підходів до вивчення конфлікту;
- з'ясування структури і динаміки конфлікту;
- аналіз причин та засобів розв'язання конфліктів;
- висвітлення основних станів управління конфліктом;
- застосування ефективних структурних методів та стилів вирішення конфліктів

відповідно до конкретної ситуації;

- аналіз переговорів як способу вирішення конфліктів та розкриття сутності посередництва у переговорному процесі.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	4
Семестр	7
Кількість кредитів ECTS	4
Форма підсумкового контролю	іспит

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Політологія та історія політичних вчень	Міжнародні відносини в Європі
Правознавство	Міжнародні відносини в Африці та на Близькому Сході
Міжнародні відносини та світова політика	Дипломатичний протокол та етикет

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
<p>Здатність працювати в міжнародному контексті.</p> <p>Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.</p> <p>Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.</p> <p>Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.</p> <p>Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.</p> <p>Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.</p> <p>Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.</p>	<p>Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.</p> <p>Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.</p> <p>Знати природу та механізми міжнародних комунікацій.</p> <p>Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.</p>

Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Загальна теорія конфлікту

Тема 1. Розвиток конфліктології як науки

Об'єкт, предмет та визначення конфліктології. Мета, задачі конфліктології, її методологічні принципи та напрями дослідження. Специфіка науки та методи дослідження конфліктології. Основні поняття та функції конфліктології. Зв'язки конфліктології з іншими дисциплінами.

Соціально-філософські передумови становлення теорії конфліктів. Розуміння конфлікту у Стародавньому світі: Індія, Китай, Греція, Рим (Конфуцій, Геракліт, Епікур, Платон, Аристотель, Цицерон). Конфлікт в теологічних теоріях Середньовіччя (Августин Аврелій, Фома Аквінський). Мислителі Нового часу про конфлікт (Н. Макиавеллі, Е. Ротердамський, Г. Гроцій, Ф. Бекон, Т. Гоббс, Ж.-Б. Кольбер, Ж. Боден, Франсуа де Калеро, А. Сміт, І. Кант, Г.В.Ф. Гегель, Ч. Дарвін, У. Самнер, Л. Гумплович та ін.).

Становлення конфліктології як науки. Визначення соціального конфлікту і його структура. Конфлікт в органічній теорії Г. Спенсера. Соціологічні теорії конфліктів (О.Конт, М. Вебер, Е. Дюркгейм, Г. Зіммель). Конфліктологічні теорії В. Парето та Г. Моски. Конфлікт в поглядах А. Бенлі. Сутність конфлікту в психоаналітичних роботах З. Фрейда та К.-Г. Юнга.

Теорія конфліктного функціоналізму Г. Зімеля. Конфліктна модель суспільства Р. Дарендорфа. Теорія соціальних груп (Д. Морено). Діалектичне вчення про конфлікт К. Маркса. Теорія позитивно-функціонального конфлікту Л. Козера. Структурно-функціоналістська теорія конфлікту Т. Парсонса. Конфліктологічна концепція К. Боулдінга. Загальна теорія конфлікту Р. Руммеля. Концепція структурного насильства Й. Галтунга. Конфлікт в неокласичній економічній школі (Дж Хіршлайфер, С. Скапердас). Математичні моделі економічної конкуренції та співробітництва (Дж Нейман, О. Мортенштерн).

Тема 2. Характеристика конфлікту як соціального феномену

Поняття конфлікту в науковій літературі. Основні концептуальні підходи до визначення конфлікту. Конфлікт як складне соціальне явище. Особливість та ознаки конфлікту. Функції конфлікту відносно соціуму. Конструктивні та деструктивні функції конфлікту відносно основних учасників. Функціональні та дисфункціональні наслідки конфліктів.

Загальна схема структури конфлікту. Проблема визначення об'єкту та предмету конфлікту. Суб'єкти конфлікту. Основні та неосновні учасники конфлікту. Ранг опоненту. Група підтримки. Ініціатори, організатори, підбурювачі, посібники, посередники та їх роль у виникненні та розвитку конфліктів. Потреби, інтереси, позиції в структурі конфлікту. Луковиця конфлікту: цілі, варіації та правила її складання. Позиції конфліктуючих сторін. Манери поведінки основних учасників конфлікту. Особистісні елементи конфлікту: основні психологічні домінанти поведінки, риси характеру та типи особистості, установки особистості, етичні цінності тощо.

Проблема класифікації в конфліктології; основні підходи до типології конфліктів (Р. Дарендорф, І. Дойч та ін.). Класифікація конфліктів: за суб'єктами, сферою розгортання, мотивацією, рівнем виявлення, критерієм істинності, наслідками, динамікою, напрямком впливу, масштабами, формою, силами впливу на суб'єкта тощо.

Причини виникнення конфліктів: об'єктивні фактори виникнення конфліктів; соціально-психологічні причини конфліктів; особистісні причини конфліктів. Залежність причин конфлікту від певного його виду. Теорія «соціальних ролей» у визначенні причин виникнення конфліктів. Протиріччя як основа конфлікту. Види протиріч.

Тема 3. Типи, форми та рівні прояву конфлікту

Поняття особистісного конфлікту. Особистісний конфлікт у працях психологів (З. Фрейд, К. Роджерс, В. Франкл, А. Леонтьєв). Класифікація особистісних конфліктів. Внутрішні та зовнішні причини. Протиріччя та фрустрація. Наслідки особистісних конфліктів.

Сутність міжособистісного конфлікту. Аналіз конструктивних та деструктивних функцій міжособистісного конфлікту. Види конфліктів за комунікативною спрямованістю. Матеріально-технічні, економічні, соціально-політичні причини виникнення міжособистісних конфліктів. Три періоди розвитку конфлікту та три рівні його глибини. Стадії розв'язання міжособистісного конфлікту. Конфліктна ситуація, привід, суб'єкт, об'єкт, як основні складові. Специфіка складових.

Причини виникнення конфліктів у групі. Види внутрішньогрупових конфліктів. Конструктивні та деструктивні конфлікти. Теорії внутрішньогрупових конфліктів (К. Левін, М. Дейч, Р. Ф. Бейлз, Г. М. Ньюком, Дж. Морено). Конфліктність і рівні розвитку групи. Шляхи розв'язання внутрішньогрупового конфлікту. Особливості міжгрупової взаємодії. Специфіка міжгрупових конфліктів, їх характеристика та типологія. Процес формування соціальної групи. Причини і механізм виникнення міжгрупових конфліктів. Рівні прояву конфліктів: емоційний, когнітивний, поведінковий, регулятивний, комунікативний.

Тема 4. Динаміка конфлікту та механізми його виникнення

Основні етапи і фази конфлікту. Модель процесу конфлікту за його динамікою. Передконфліктний період: виникнення об'єктивної проблемної ситуації, її усвідомлення,

спроби вирішити проблемну ситуацію неконфліктними способами, виникнення передконфліктної ситуації. Відкритий період конфлікту: інцидент, вальвація, ескалація, кульмінація, збалансована протидія, деескалація, перехід до припинення конфлікту. Види та стадії ескалації конфлікту. Післяконфліктна ситуація: часткова та повна нормалізація відносин між опонентами. Циклічність фаз конфлікту. Співвідношення фаз і етапів конфлікту залежно від можливості його вирішення.

Теорії механізмів виникнення конфліктів. Три формули конфліктів залежно від природи їх виникнення (конфлікти "А", "Б", "В"), практичне значення формул конфліктів. Конфліктогени та їх класифікація.

Основні положення теорії трансактного аналізу. Поняття «трансактний аналіз» і центральна категорія цієї теорії – «трансакція». Три основні позиції конфліктних взаємодій (трансакцій) – «Батько», «Дорослий», «Дитина», їх характеристика. Схема алгоритму трансактного аналізу.

Конфлікти в різних сферах взаємодії: трудовий, сімейний, інноваційний, юридичний, релігійний та гендерний конфлікт. Трудові конфлікти і шляхи їхнього розв'язання. Поняття про конфлікт в організації. Попередження та подолання конфліктів в організації. Техніки та технології управління конфліктами в організації. Специфіка міжетнічних конфліктів. Сучасні концепції етноконфліктології. Поняття структури етнічного конфлікту. Принципи і методи аналізу етнічної конфліктності. Внутрішньополітичні конфлікти. Вирішення політичних конфліктів.

Особливості міждержавних конфліктів. Напрями запобігання міждержавних конфліктів. Конфлікт і криза в міжнародних відносинах. Вирішення міжнародних конфліктів.

Тема 5. Конфліктна поведінка: поняття, стратегії і тактики

Психологічна структура особистості. Теорія потреб особистості. Визначення поняття конфліктна поведінка. Моделі поведінки особистості у конфліктній взаємодії і їх характеристика. Соціально-психологічний мікроклімат колективу і його структура. Соціометрична процедура. Згуртованість колективу. Групи і фактори, що визначають їх зрілість. Колектив і стадії його формування. Групові норми. Конформізм і його види. Рольова поведінка особистості у групі.

Характеристика основних стилів поведінки у конфлікті за теорією К. У. Томаса і Р. Х. Кілмана. Типи поведінки особистості (ефективний, авторитарний, поступливий). Силова стратегія. Стратегія ухилення. Застосування як стратегія конфліктної поведінки. Співробітництво. Компроміс як найбільш поширена стратегія. Підтримка статус-кво та формування індиферентності. Фактори, що впливають на вибір конфліктної поведінки. Основні тактики конфліктної поведінки: жорсткі, нейтральні та м'які.

Змістовий модуль 2. Процес управління конфліктом

Тема 6. Методи та процес управління конфліктами

Поняття та зміст управління конфліктом (прогнозування, попередження і стимулювання, регулювання, розв'язання). Умови, за яких можливе управління. Закономірності і принципи управління конфліктами. Алгоритм управління конфліктом. Характеристика основних методів управління конфліктною ситуацією. Легалізація, легітимація, інституціоналізація, каналізація та раціоналізація конфліктів. Форми управління конфліктами за структурними методами. Координаційні та інтегруючі механізми. Засоби інтеграції.

Внутрішньоособистісні, структурні, міжособистісні методи управління. Характеристика міжособистісних методів, стилів вирішення конфліктів. Типи поведінки особистості (ефективний, авторитарний, поступливий). Діяльність керівника в конфліктній ситуації. Керівник як суб'єкт конфлікту. Керівник як посередник у конфлікті. Визначення «конфліктних» осіб у колективі. Правила вирішення конфліктів у колективі. Використання

владних повноважень. Дії керівника в процесі переговорів з врегулювання соціальних конфліктів на підприємстві (Р. Фішер. І. Юрі). Негативні фактори прийняття конструктивних рішень керівником.

Зміст процесу діагностики конфлікту. Загальна схема діагностики конфлікту. Критерії для діагностики. Методи аналізу конфлікту: структурний, вірогідносний, динамічний, теоретико-ігровий, теоретико-драматичний, структурно-ігровий. Картографічний аналіз конфлікту: етапи та переваги використання. Якісні методи моделювання міжгрупових конфліктів: аналіз, синтез, індукція, дедукція, історичний та логічний методи, узагальнення, порівняння, математичне моделювання тощо.

Тема 7. Попередження та розв'язання конфліктів: форми, етапи, критерії та стратегії

Профілактика конфлікту: сутність та умови ефективності. Особливості прогнозування конфліктів. Етапи розробки прогнозу. Упередження конфліктів: поняття та технології. Конфліктостійкість: сутність та фактори. Способи та прийоми впливу на партнера за спілкуванням. Співробітництво як універсальний спосіб попередження конфліктів. Соціально-психологічні, організаційно-управлінські та морально-етичні методи підтримки та укріплення співробітництва.

Основні форми завершення конфліктів (вирішення, урегулювання, затухання, усунення, переростання в інший конфлікт). Умови, критерії та фактори конструктивного вирішення конфлікту. Критерії за М. Дойчем. Основні етапи вирішення: аналітичний, прогноз варіантів вирішення та вибір способів, дії по реалізації плану. Основні стратегії виходу із конфлікту. Технології несилового вирішення сучасних міжнародних конфліктів (інформаційно-психологічні теорії сучасності: англосаксонська, східноазійська, близькосхідна, романо-германська).

Тема 8. Переговорний процес як спосіб вирішення конфліктів

Поняття «переговори». Основні підходи до дослідження переговорів. Погляди Т.Шеллінга, А.Рапопорта, Г.Райффа, Р.Аксельрода, Ч.Карраса. Теорія мистецтва дипломатичних переговорів Г. Моргентау. Теорія переговорів К.Райта «залізний кулак в оксамитовій рукавичці». Погляди на переговорний процес Р.Фішера та У.Юрі. Особливості та класифікація міжнародних переговорів. Переговори в рамках співробітництва держав і в умовах конфлікту. Динаміка та функції переговорів. Психологічні механізми і технологія переговорного процесу.

Завдання і проблеми підготовчої роботи. Вибір місця та термінів проведення переговорів. Визначення порядку денного та рівня переговорів. Моделювання процесу переговорів. Аналіз проблеми і розробка можливих альтернатив. Підготовка переговорної позиції, концепції і можливих варіантів вирішення проблеми. Формування пропозицій і підготовка основних аргументів. Організаційна підготовка переговорів. Формування делегації. Кількісний і персональний склад переговорної сторони. Визначення функцій кожного учасника переговорів. Технічні засоби по підготовці та веденню переговорів. Етапи ведення переговорів та їх особливості. Етап взаємного уточнення інтересів, концепцій, позицій. Дискусійний етап. Підсумковий етап. Стратегії ведення переговорів. Стратегія торгу. Стратегія спільного з партнером пошуку вирішення проблеми. Способи подання позиції. Основні тактичні прийоми ведення переговорів. Ультимативні вимоги. Висунення вимог по наростаючій. Дозування інформації. Поступове підвищення складності питань. Пошук загально прийнятної зони рішення. Пакетування. Блокова тактика. Проблема переговорної гнучкості і переговори в умовах нерівності сил. Затвердження підсумків переговорів. Види документів за підсумками переговорів.

Тема 9. Посередництво в конфлікті та переговорному процесі

Посередництво у конфліктах. Функції та стратегії посередництва. Види посередництва (посередництво держав, міждержавних та неурядових організацій тощо).

Поняття третя сторона в урегулюванні конфлікту. Причини та умови залучення третьої сторони. Форми участі третьої сторони: третейський суддя, арбітр, посередник (медіатор), помічник (модератор), спостерігач. Тактики третьої сторони при вирішенні конфлікту: тактика почергового вислуховання, угода, «човникова дипломатія», тиск на одного з опонентів, директивний вплив. Вимоги до третьої сторони. Ефективність посередницьких зусиль.

Стиль ведення переговорів: особистісний, професійний та національний. Проблеми формування переговорної культури. Роль національних стилів в переговорному процесі. Погляди У. Зартмана, М. Бергмана, Р. Коена, Г. Фішера, К. Йонссона. Характеристика національних стилів ведення переговорів: американський, німецький, англійський, французький, японський, китайський, арабський тощо. Особисті стилі ведення переговорів. Якості «ідеального переговорника». Психологічні аспекти ведення переговорів.

Перелік семінарських занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Методи навчання і викладання

На лекціях та семінарських заняттях використовуються наступні методи навчання, спрямовані на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів: проблемні лекції (лекції за темами – 2, 4, 5, 8), дискусії (семінарські заняття за темами – 1, б), презентації (семінарські заняття за темами – 2, 6, 7), робота в малих групах (семінарські заняття за темами – 3, 4, 5, 8), тестування (семінарські заняття за темами – 4), різнотипні індивідуальні та групові проекти (семінарські заняття за темами – 3, 4, 5, 8), робота з літературою, індивідуальна дослідницька робота (есе).

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту складати іспит, – 35 балів);

підсумковий / семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на семінарських заняттях.

Поточний контроль успішності навчання студентів з дисципліни «Конфліктологія та теорія переговорів» та рівня сформованості у них компетентностей, які підтримуються даною навчальною дисципліною, здійснюється у таких формах: робота на лекційних заняттях; участь у дискусії та обговоренні питань на семінарських заняттях; підготовка доповідей; виконання практичних ситуаційних завдань; перевірка есе за заданою тематикою; проведення експрес-опитування; проведення письмової контрольної роботи та колоквиуму.

Лекції: поточний контроль успішності навчання у формі роботи на лекційних заняттях здійснюється на кожному лекційному занятті, усно. Оцінюється активна робота студентів за семестр (усього – max 2,25 балів).

Семінарські заняття: поточний контроль успішності навчання здійснюється у формі: участі у дискусії – здійснюється 2 рази за семестр, усно (max 8 та min 1 балів); обговоренні питань семінарських занять – здійснюється на кожному занятті, усно (max 2,25 та min 0,25 балів); підготовки доповідей у формі презентації – 3 рази за семестр, усно (max 6 та min 1

балів); у формі виконання практичних ситуаційних завдань – 4 рази за семестр (max 16 та min 1 балів); у формі експрес-опитування – 1 раз за семестр (max 5,5 та min 1 балів); у формі поточної контрольної роботи (max 10 та min 1 балів).

Самостійна робота: поточний контроль самостійної роботи студентів проявляється у формі написання та захисту есе в усній формі (max 10 та min 1 балів).

Зазначені форми і засоби поточного контролю успішності навчання студентів з навчальної дисципліни «Конфліктологія та теорія переговорів» спрямовані на стимулювання систематичної поточної навчальної та самостійної роботи тих, хто навчається, підвищення об'єктивності оцінювання їхніх знань, запровадження здорової конкуренції між студентами у навчанні, виявлення і розвитку їхніх творчих і дослідницьких здібностей. Мінімумально можлива кількість балів за поточний контроль упродовж семестру – 60.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із 4 практичних ситуацій (два стереотипних – 3 бали та 6 балів відповідно, одне діагностичне – 11 балів та одне евристичне завдання – 20 балів), які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної «Відомості обліку успішності».

Студента слід *вважати атестованим*, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: «60 і більше балів – зараховано», «59 і менше балів – не зараховано» та заноситься у залікову «Відомість обліку успішності» навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведеною в таблиці «Шкала оцінювання: національна та ЄКТС».

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мак бал	
Тема 1.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 1. Розвиток конфліктології як науки	робота на лекції	0,25
	Семінарське заняття	1.1. Конфліктологія: предмет, об'єкт, мета та функції. 1.2. Історія становлення конфліктології. 1.3. Основні теорії конфлікту.	робота на семінарі; участь у дискусії	0,25 4
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Засвоєння теоретико-методологічних підвалин конфліктології та теорії переговорів. Закріплення знань щодо об'єкту, предмету та функцій конфліктології, основних етапів її розвитку. Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питання.		
Тема 2.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 2. Характеристика конфлікту як соціального феномену	робота на лекції	0,25
	Семінарське заняття	2.1. Поняття та функції конфлікту. 2.2. Особливість та структура конфлікту. 2.3. Класифікація конфліктів за різними ознаками. 2.4. Причини виникнення конфліктів.	робота на семінарі; доповідь, презентація	0,25 2
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Засвоєння основних концептуальних підходів до визначення конфлікту. Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питання розгляду загальної схеми структури конфлікту, об'єктивних та суб'єктивних причин виникнення конфліктів.		
	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 3. Типи, форми та рівні прояву конфлікту	робота на лекції	0,25

	Семінарське заняття	3.1. Особистісний конфлікт: поняття, види, причини та наслідки. 3.2. Міжособистісний конфлікт: функції, динаміка, структура. 3.3. Специфіка внутрішньогрупових конфліктів. 3.4. Міжгруповий конфлікт: особливості, причини та механізми виникнення.	робота на семінарі; виконання практичних ситуаційних завдань	0,25 4
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питання визначення видів, причини та наслідків особистісного й міжособистісного конфліктів. Розуміння функцій, динаміки та структури внутрішньогрупових і міжгрупових конфліктів. Підготовка до експрес-опитування		
	Аудиторна робота			
Тема 4.	Лекція	Тема 4. Динаміка конфлікту та механізми його виникнення	робота на лекції	0,25
	Семінарське заняття	4.1. Динаміка конфлікту. 4.2. Механізм виникнення конфліктів. 4.3. Трансактний аналіз конфлікту. 4.4. Конфлікти у різних сферах життєдіяльності	робота на семінарі; виконання практичних ситуаційних завдань	0,25 4
			експрес-опитування	5,5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питання засвоєння основних етапів і фаз конфлікту; розуміння моделі процесу конфлікту за його динамікою.		
	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 5. Конфліктна поведінка: поняття, стратегії і тактики	робота на лекції	0,25

	Семінарське заняття	5.1. Теорії конфліктної поведінки. 5.2. Стратегії поведінки особистості у конфлікті. 5.3. Технології ефективного спілкування в конфлікті.	робота на семінарі; виконання практичних ситуаційних завдань	0,25 4
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питання засвоєння моделей та стратегій поведінки особистості у конфліктній взаємодії. Підготовка презентації		
Тема 6.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 6. Методи та процес управління конфліктами	робота на лекції	0,25
	Семінарське заняття	6.1. Принципи управління конфліктами. 6.2. Методи (стили) управління конфліктами. 6.3. Діагностика конфліктів.	робота на семінарі; участь у дискусії	0,25 4
			доповідь, презентація	2
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питання засвоєння алгоритму управління конфліктом; розуміння загальної схеми діагностики конфлікту та методів аналізу конфлікту. Підготовка до захисту есе		
Тема 7.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 7. Попередження та розв'язання конфліктів: форми, етапи, критерії та стратегії	робота на лекції	0,25
	Семінарське заняття	7.1. Особливості прогнозування та попередження конфліктів. 7.2. Технології вирішення конфліктів.	робота на семінарі; доповідь, презентація захист есе	0,25 2 10

	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Засвоєння знань щодо особливостей профілактики та попередження конфліктів.		
Тема 8.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 8. Переговорний процес як спосіб вирішення конфліктів	робота на лекції	0,25
	Семінарське заняття	8.1. Загальна характеристика переговорів: сутність, види та функції. 8.2. Підготовка до ведення переговорів. 8.3. Структура переговорного процесу.	робота на семінарі; виконання практичних ситуаційних завдань	0,25 4
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питання визначення видів, функцій та структури переговорного процесу. Розуміння особливостей та класифікації міжнародних переговорів.		
Тема 9.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 9. Посередництво в конфлікті та переговорному процесі	робота на лекції	0,25
	Семінарське заняття	9.1. Посередництво в переговорах. Роль третьої сторони в урегулюванні конфлікту. 9.2. Стили ведення переговорів.	робота на семінарі; контрольна робота	0,25 10
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Підготовка до контрольної роботи з тем 1-9		
	Іспит			40

Рекомендована література

Основна

1. Жеребятнікова І.В. Опорний конспект лекцій за дисципліною «Конфліктологія та теорія переговорів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7367>

Додаткова

2. Белланже Л. Переговори. – 5-е изд. /Пер. с франц., под ред И.В. Андреевой/. – СПб.: Издательский Дом “Нева”, 2002. – 312 с.
3. Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. – К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. – 366 с.
4. Конфліктологія: Підруч. для студ. вищ. навч. закл./ За ред. проф. Л. М. Герасіної та М. І. Панова. – Харків : Право, 2002. – 256 с.
5. Дарендорф Р. Современный социальный конфликт. Очерки политики свободы. – М. : РПЭ, 2002. – 288 с.
6. Козер Л. Функции социального конфликта. – М. : Идея-Пресс, 2000. – 205 с.
7. Миронова О. М. Конфліктологія: навч. посібник / О. М. Миронова, О.В. Мазоренко. – Харківський національний економічний університет. – Х. : ХНЕУ, 2011. – 168 с.
8. Скотт Дж.Г. Конфликты. Пути их преодоления / Дж. Г. Скотт. – К. : Внешторгиздат, 1991. – 191 с.
9. Пірен М. І. Конфліктологія: Підручник / М. Пірен. – К. : МАУП, 2003. – 360 с.
10. Примуш М.В. Конфліктологія. Навчальний посібник. – К. : ВД «Професіонал», 2006. – 288 с.
11. Пуригіна О.Г. Міжнародні економічні конфлікти. Навчальний посібник. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 280 с.
12. Тихомирова Є. Б. Конфліктологія та теорія переговорів: Підручник / Є. Б. Тихомирова, С. Р. Постоловський. – Рівне: Перспектива, 2007. – 389 с.
13. Уизерс Б. Управление конфликтом / Б. Уизерс. – СПб. : Питер, 2008. – 203 с.
14. Фишер Р. Путь к согласию, или Переговоры без поражений / Р. Фишер, У. Юри. – М.: Наука, 1992. – 164 с.
15. Цюрупа М.В. Основи конфліктології та теорії переговорів: Навчальний посібник / М.В. Цюрупа. – К.: Кондор, 2004. – 172 с.
16. Яхно Т. П. Конфліктологія та теорія переговорів. Навч. посіб. / Т. П. Яхно, І. О. Куревіна. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 168 с.
17. Boulding K. Conflict and Defense. A General Theory. – New York: Harper, 1962. – 349 p.
18. Vaurnen R. [ed.] New Directions in Conflict Theory: Conflict Resolution and Conflict Transformation. - London: Sage Publications, 1991. – 232 p.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

19. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
20. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/>
21. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень. URL: <http://www.ucipr.kiev.ua/>
22. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Конфліктологія та теорія переговорів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7367>